

Vol. 56

**Industriașii care au ridicat România modernă
și biografiile lor controversate**

Colecția ISTORII SECRETE
prezentată de Dan-Silviu Boerescu

Colecția: **ISTORII SECRETE**
Coperta: Stelian BIGAN

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BOERESCU, DAN-SILVIU

Industriașii care au ridicat România modernă și biografiile lor controversate : docu-drame și mituri istorice însoțite de consemnări din presă / prezentate de Dan-Silviu Boerescu. - București : Integral, 2019
Conține bibliografie
ISBN 978-606-992-310-8

94

© INTEGRAL, 2019

Editor: Costel POSTOLACHE
Tehnoredactor: Stelian BIGAN

Tipărit la Monitorul Oficial R.A.

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări, fără acordul scris al editorului, este strict interzisă și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-992-310-8

Industriașii care au ridicat România modernă și biografiile lor controversate

Docu-drame și mituri istorice
însoțite de consemnări din presă
prezentate de Dan-Silviu Boerescu

INTEGRAL

Sumar

**Dumitru Marinescu-Bragadiru,
cel mai mare berar român din istorie / 7**

**De la Huși în New Jersey, călătoria
„locomotivei industriei românești” – Nicolae Malaxa / 17**

**Max Auschnitt, peste timp – între partidele de poker
cu Carol al II-lea și... palatul poleit cu aur al lui Gigi Becali / 41**

**Sfârșitul tragic al lui Dumitru Mociorniță –
„Regele Pantofilor” de altădată / 67**

**Bănățeanul Jacob Muschong și milioanele făcute din cărămizi,
care au dus la infarctul unui bărbat în putere / 77**

**Ion Gigurtu și povestea secretă a Societății „Mica”
și a aurului românesc în perioada interbelică / 85**

**Cum a ajuns cerșetor Barbu Drugă, milionarul oltean
de la Cetate și proprietarul celei mai performante mori
din Europa Răsăriteană / 99**

Lămuriri bibliografice / 105

Dumitru Marinescu-Bragadiru, cel mai mare berar român din istorie

Nu toate marile averi de altădată au avut la bază moșiile enorme moștenite de la predecesori iluștri. Există și cazuri diametral opuse, de oameni care au plecat de la zero și au construit bucățică cu bucățică incredibile imperii antreprenoriale, pornind adesea de la exploatarea cu cap a micilor plăceri ale oamenilor obișnuiți.

Românii au fost, în vremurile de altădată, în primul rând mari consumatori de vin și țuică, iar „berea a pătruns mai târziu la noi și a început a avea căutare, pe scară largă, după 1880. La început, berea, venită din Occident, a constituit un lux, ca mai toate produsele importate. De altfel, nici nu avea prea mare căutare, vinurile noastre românești, atât de bune, satisfăcând toate gusturile. Treptat, însă, au apărut fabricile de bere (încă de la începutul secolului al XIX-lea), mai apoi localurile specializate. Chiar dacă românilor le-a trebuit ceva timp pentru a aprecia

calitățile acestui produs, berea, o dată ajunsă pe piață, a început să concureze vinul. Cel dintâi local de acest gen se pare că a fost cel al lui Georges Kosman, care reunea și berăria, și bodega, unde se adunau, la mesele umbrite de mării castani, o serie de bucureșteni de vază ai orașului. Acolo a început să funcționeze și firma lui Ignat Mircea. Una dintre cele mai vechi și vestite berării din Capitală a fost cea a fraților Mircea: Nicolae, Victor și Ignat, veniți în București din Transilvania, la sfârșitul secolului al XIX-lea. La început, berăria și-a desfășurat activitatea în Hanul Zlătari, de pe Calea Victoriei, apoi s-a mutat în clădirea unde este astăzi restaurantul Carul cu Bere, edificiu ridicat în 1879 de către un arhitect austriac. Berăria avea inscripționat pe firmă un car încărcat cu butoaie de bere, tras de doi cai, și inscripția *La carul cu bere*, umoristul Vasile Pop spunându-i, însă, *La berea cu carul*. Localul, care poate fi admirat și astăzi pentru decorațiunile sale interioare – picturi murale, vitralii, lambriuri, stucaturi și elemente de feronerie –, a ajuns vestit nu doar datorită berii, care se servea direct din butoaie, dar și din pricina preparatelor sale culinare. Printre specialitățile casei, un loc de frunte l-au avut crenvurștii cu hrean. La fel de apreciată era și salata de boeuf. Nicolae Mircea, rămas singurul patron al berăriei, după despărțirea, într-ale negoțului, de frații săi, era foarte priceput și la vinuri, pe care le aducea din cele mai renumite podgorii, le păstra în condiții speciale câțiva ani, și numai după aceea le dădea mușterilor, fini cunoscători. George Coșbuc obișnuia să vină, adesea, în acest local, unde, alături de Octavian Goga, I.L. Caragiale și mulți alții petrecea nopți albe cu vin, bere și poezie”.

În 1893, I.L. Caragiale a deschis, în asociație cu un consilier comunal, un anume Mihalcea, o berărie numită „Mihalcea și

Caragiale”, spre „stupoarea boemei literare, care nu putea asocia harul scriitorului cu o îndeletnicire atât de prozaică. Cu toate că berăria nu a avut cine știe ce succes, Caragiale s-a încapăținat să deschidă și o altă berărie, Gambrinus, în 1901, care a rezistat, totuși, mai mult decât toate celelalte pe care le luase în antrepriză. Avându-l casier pe poetul Ion Păun-Pincio, el se lupta s-o scoată la capăt cu datoriile și cu Fiscul, motiv pentru care prietenii îl necăjeau într-una pentru alegerea făcută”. Răspunsul hazos a venit natural: „Iancu Luca Caragiale/ Vinde berea cu măsură,/ Face și literatură,/ Însă nu face parale”.

În cartierele mărginașe, pentru muzică și petreceri lumea se ducea la grădinile fabricilor de bere Luther și Oppler, iar mai târziu, la cea a lui Dumitru Marinescu-Bragadiru, la capătul Căii Rahova. Muzica se asculta „cu bere proaspătă, cu crenvurști, cu șuncă, unt și ridichi”. La începutul secolului XX, este amintit faptul că, la Grădina Bragadiru, la fel și la Oteteleşanu și la grădina cafenelei de la Hotel Bulevard, „în locul muzicilor militare începuseră să cânte orchestre în felul celor din Praterul vienez, conduse de dirijori ca Peters sau Eduard Strauss”, aduși special de la Viena.

Primul industriaș care a obținut autorizație să construiască o fabrică de bere (undeva pe la marginea Bucureștiului) a fost un anume Johann „Neamțul”, încă în 1806. Mai târziu, în anul 1815, printr-un alt „privilegiu” i s-a reatestat calitatea de prim-berar al capitalei Țării Românești. Documentul, semnat de Vodă Caragea, preciza că „nimeni altul să nu aibă slobozenie să deschiză asemenea fabrică”, pentru că dintre „pământeni țării nu s-a găsit nimeni cu știință de acest meșteșug”. C.C. Giurescu, în *Istoria Bucureștilor*, notează: „... În planul lui Borroczin (1844-1846) – o hartă militară în care apar principalele edificii și locuri

de petrecere ale orașului – este menționată existența, pe malul stâng al Dâmboviței, la sud-vest de Biserica Sfântul Nicolae, a unei berării”. În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, apar alte patru mari fabrici de bere. Proprietari: Carol Oppler, Frații Ziepzer, Erhardt Luther și românul Dumitru Marinescu-Bragadiru.

Personajul care a însuflețit efectiv berea în România a fost acest român neaoș, cu o activitate extraordinară în domeniu, despre care povestește și Aurora Nicolau în *Tainica inimă a Bucureștilor*. La sfârșitul secolului al XIX-lea, negustorul Dumitru Marinescu-„Bragadiru” cumpăra un teren imens, de 70.000 metri pătrați, în apropierea centrului Bucureștiului, pe Calea Rahovei, fosta Cale a Calîței. Explicația numelui de familie extins al întreprinzătorului nu sta în vreun titlu autohton de noblețe, ci în faptul că fostul ager băiat de prăvălie, din banii agonisiți în timpul Războiului de Independență, când a vândut rachiu Armatei și spirt spitalelor, și-a construit în comuna Bragadiru o primă fabrică de alcool rafinat. (Mai apoi, și-a cumpărat acolo moșie și a răsplătit comuna-satelit a Bucureștilor cu o seamă de edificii de interes obștesc – școala, biserica și primăria, toate ridicate pe banii lui.) Pe terenul cumpărat în miezul orașului își va investi banii făcuți din afacerile cu spirt și alcool rafinat în construirea unei fabrici de bere, clădirile industriale ce formau fabrica, palatul-cazinou și casele din vecinătate fiind proiectate în 1894 de firma germană din Erfurt „J.A.T.Opf & Sohne”, avându-l ca arhitect principal pe Anton Schuckerl. Proiectul se va dovedi unul uriaș, aproape de neconceput pentru acea vreme, dar va fi dus la bun sfârșit în ciuda pronosticurilor pesimiste ale „cunoscătorilor”, care nu-și imaginau că un român neaoș ar fi putut fi în stare de așa ceva.

Dar biografia lui Dumitru Marinescu-Bragadiru a fost una încărcată de performanțe neverosimile în domeniul afacerilor, dublate însă de o generozitate fără seamăn, de pe urma căreia au beneficiat deopotrivă oamenii și orașul. Omul care a adunat cea de-a doua mare avere a timpului său după cea a lui Cantacuzino-Nababul s-a ivit pe lume în familia șindrilarului Marin, sărac dar onest, care avea „o spuză de copii”. Termină clasele primare cu învățătorul „musiu Hristache Ioanin” și e trimis să muncească la „chir Iancu Ștefănescu, racheriu și cofetar lângă Piața Albă”, preotul fiind binevoitorul care-l va recomanda viitorului patron: „E tare ca fierul, sparge piatra în patru și nu se codește de muncă”. Născut în anul 1842, Dumitru Marinescu și-a început ucenicia la o vârstă fragedă (doar 12 ani!), cărând apă din râu cu cobilița pentru producătorul artizanal de rachiu, care, apreciindu-i cinstea și hărnicia, îl va lua asociat și-i va da pe mână prăvălia când pleca la băi, apoi, în 1866, îi va lăsa moștenire afacerea sa. Tânărul întreprinzător avea „nas” pentru oportunitățile comerciale, așa că, după ce, o vreme, a cumpărat pe datorie rachiu și alte țării de la negustorii greci, a luat în arendă mai multe fabrici de spirt, după care a înțeles că nu trebuia să depindă de hachițele furnizorilor și a decis să-și construiască propria fabrică, cea de la Bragadiru, prima sa afacere de anvergură națională, care-i va produce cheagul necesar dezvoltărilor ulterioare. Dumitru Marinescu a încheiat un prim mare contract cu Armata Română și a fost principalul furnizor de spirt pentru nevoile frontului în timpul Războiului de Independență de la 1877-1878.

La sfârșitul secolului al XIX-lea, în partea de sud a României producția de bere era slab dezvoltată, dar concentrată în București. Dumitru Marinescu-Bragadiru s-a dovedit din nou

un vizionar și a purces la achiziționarea de mari suprafețe de teren în chiar inima Bucureștilor, în apropiere de Piața Principeasa Maria (astăzi Piața George Coșbuc) și a înființat fabrica sa de bere pe data de 9 aprilie 1895. Pe atunci, în oraș mai produceau încă două asemenea fabrici, ale nemților Luther („Fabrica de bere Grivița”) și Oppler, „dar tocmai pentru că Bragadiru era un om harnic, cinstit și inteligent, a reușit în scurt timp de la înființarea fabricii să depășească nivelul de producție al celor doi concurenți. Astfel se face că în 1901 fabrica era dotată cu mașini cu abur de 120 cai putere ce prelucrau orzul de pe meleagurile noastre și hameiul din Boemia. Producția zilnică era de 12.000 litri de bere, realizată cu numai 60 de lucrători. Peste 20 de ani aveau să apară 12 secții la care puteau lucra 261 de oameni”. Urmările acestei politici au fost pozitive pentru toată lumea: „Cronicile de la 1901 arată că fabrica lui Bragadiru avea dotări de ultimă oră și producea peste trei milioane de litri de bere, comparativ cu numai două milioane cât scoteau fabricile nemților. (...) Bragadiru a donat primăriei 2 hectare din terenul lui pentru construirea Bulevardului Coșbuc de azi și a construit pe cheltuiala lui prima rețea telefonică din România, cu stâlpi de telegraf ce făceau legătura între fabrica din București și moșia de la Bragadiru”.

În anul 1909, Fabrica de Bere Bragadiru a fost organizată ca societate pe acțiuni, una dintre primele din țară în industria alimentară. Tot atunci, pentru a supraveghea îndeaproape activitatea fabricii, stabilește reședința familiei în imediata ei apropiere: „Hărțile din 1911 ale Bucureștiului, identificând orașul și construcțiile sale, prezintă Fabrica de Bere pe o suprafață de 6,2 hectare de teren care se întindea de la Filaret până la grădina Băicoianu. Clădirea apare pentru prima dată reprezentată

pe planurile realizate de Institutul Geografic al Armatei în anii 1895-1899 și 1911”.

Fără a nega meritele de pionierat ale concurenților săi, Bragadiru s-a inspirat copios din strategia acestora. Construcția „Colosului”, așa cum era cunoscut palatul-cazinou adiacent fabricii la începuturile sale, a fost menită ca spațiu de recreere, „respectând astfel o tradiție a fabricilor de bere de a avea și un local în vecinătate, așa cum era Grădina de vară «Eliseul Luther» sau braseria, restaurantul și sala de spectacole și bal «Colosseul Oppler»”, dispărute în totalitate astăzi. Palatul Bragadiru, avea o „concepție arhitecturală eclectică cu un repertoriu decorativ bogat folosit armonic la compoziția fațadei și decorarea interioarelor”. Compusă dintr-o spectaculoasă sală de bal, care putea funcționa și ca sală de teatru, de cinema sau de concerte, o bibliotecă, o popicărie, numeroase camere, magazine și birouri ce funcționau la parter, clădirea era o „structură impresionantă ce îmbina stilurile celor mai renumite clădiri ale timpului: Camera de Comerț, Poșta Română, Casa de Economii și Consemnațiuni (CEC) și clădirea Curții Supreme de Justiție, toate construite în aceeași perioadă”.

Inițiativele inovatoare ale lui Bragadiru au continuat și în domeniul politicii de resurse umane (cum s-ar spune azi): „Ca să poată face concurență celorlalte două mari fabrici de bere din București – Luther și Oppler – s-a ocupat de atragerea salariaților: le-a construit locuințe în apropierea fabricii, iar copiilor acestora care se duceau la școală le-a oferit un pahar cu lapte și un covrig” (primul program „cornul și laptele!”). Salariații aveau concediu plătit și beneficiau de asigurări sociale. Accesul la popicăria Colosseumului era gratuit pentru distracția lucrătorilor.

Duminica, patronul le dădea liber muncitorilor și, chiar și, vizitiului său, mergând pe jos la biserică.

Pe plan personal, Dumitru Marinescu a fost răsplătit cu o frumoasă familie, căsătorindu-se, din dragoste, în 1868, cu Matilda Schwartz, care i-a făcut șapte copii: cinci fete și doi băieți, însă soția i-a murit, la numai 35 de ani, de scarlatină. În 1894, s-a recăsătorit strategic cu Sofia, văduva fabricantului de bere Luther, de care a divorțat însă la scurtă vreme.

Bragadiru a refuzat să intre în politică, „în ciuda ofertelor ce i s-au făcut de-a lungul timpului de a candida pentru Cameră sau Senat. I s-a oferit și postul de ministru al comunicațiilor, dar l-a refuzat, preferând să-și vadă de afaceri și de actele de caritate: a trimis la studii în străinătate numeroși studenți, în încercarea de a crea o clasă de tineri pricepuți în comerț, agricultură și horticultură”.

Carismaticul și intuitivul om de afaceri, comparabil, ca dimensiune economică, cu Nicolae Malaxa, Max Auschnitt sau Dumitru Mociorniță de mai târziu, intenționa să meargă mai departe și să construiască un al doilea mare local, cu hotel de lux și restaurant, în centrul Capitalei, dar n-a mai apucat să-și ducă planurile la îndeplinire, murind în 1915, în urma unei crize cardiace. După decesul lui, averea a fost, decenii întregi, „ținută laolaltă de fiul cel mare al lui Bragadiru, Dumitru”. În timpul războiului și după 1947, „familia s-a împrăștiat pe mai multe continente. Cei care au rămas în țară au fost dați afară din casă sau azvârliți în închisoare”. Pe 11 iunie 1948 – culmea, nume dat bulevardului din apropiere! – comuniștii au naționalizat întreaga industrie românească. Fabrica de Bere Bragadiru a fost redenumită Fabrica de Bere Rahova, după numele cartierului în care se afla. Iar „prima grijă a regimului a fost spargerea

cu lovituri de ciocan a numelui Dumitru Marinescu-Bragadiru de pe frontonul fabricii de bere”. Palatul Bragadiru a fost, redenumit... „Casa de Cultură Lenin”.

(Surse: *www.historia.ro*, *www.zf.ro/ziarul-de-duminica*, *http://enciclopediaromaniei.ro*, *https://jurnalul.antena3.ro*, *https://deieri-deazi.blogspot.ro*, *https://istoriiregasite.wordpress.com*)